

ET...LES FEUILLES MORTES

ET LA MER EFFACE SUR LE SABLE,
LES PAS DES AMANTS DÉSUNIS

CAO VỊ KHANH

Trong suốt cuộc yêu thương mà chừng như bội bạc, đã có lần nào tôi kể em nghe về một bài hát cũ mà người ta đã hát thay cho một tiếng thở dài. Ở như một tiếng thở dài vậy em.

Bài hát là một tình khúc nổi tiếng từ những năm 40, 50 của thế kỷ trước mà cho đến nay, hơn bảy mươi năm rồi... vẫn chưa thôi gây xôn xang trong lòng người, mỗi bận tình cờ nghe lại ...Thơ của Jacques Prévert, người thi sĩ thích đùa giỡn với chữ nghĩa như đã bung thù tuổi trẻ mình trên đường phố Paris. Bài thơ đó, Les feuilles mortes, được viết dựa theo một điệu nhạc soạn cho vũ khúc ballet bởi Joseph Kosma rồi được dùng làm nhạc đề cho một cuốn phim của Marcel Carné. Công trình hợp soạn là một cách thức phá thể, như ý muốn vượt thoát cái hiện thể điêu tàn và trì trệ của một thời vừa im tiếng súng. Ra đời trong sự thờ ơ của người đương thời nhưng rồi chẳng mấy chốc trở thành bài ca ưa chuộng của hàng triệu người khắp nơi trên thế giới. Trong số đó, hẳn không ít kẻ đã nghe ra như một niệm khúc cho riêng mình. Bài hát được trình bày theo thể điệu Jazz, nhịp bốn-bốn mở đầu với cung trưởng và kết thúc bằng cung thứ, với

những chuyển cung vừa là lướt vừa điệu nghệ, những âm giai thay đổi lên xuống bất chợt, có khi đẩy nốt nhạc lên tới quãng 5 quãng 8 làm như mỗi nốt nhạc là một chiếc lá lìa cành, bay chập choạng rồi để mặc gió cuốn đi vút vường ... vút vường như những tình nhân trong cuộc xô đẩy phũ phàng của định mệnh.

Nếu có dịp may một lần nào nữa, tôi sẽ lục tìm để cùng em nghe lại, Yves Montand... Giọng nam, khàn đục như quên khói, trầm uất như thoát ra từ một cõi đời đã lạnh.

Bài hát mở đầu không bằng tiếng ca mà bằng mấy câu thơ được đọc lên như chỉ để nói thầm, như chỉ nói cho mình mình nghe. Dù ngay câu nói đầu tiên đã bật ra một tiếng gọi. Đại danh từ ngôi thứ hai. Tu. Em. Có điều tiếng gọi chìm lấp trong âm sắc u ẩn của giọng kèn saxo, làm người nghe có cảm giác dường như người được gọi đã lánh mặt vào một cõi đời nào khác. **Oh, je voudrais tant que tu te souviennes. Des jours heureux quand nous étions amis.** Bởi vậy rốt lại chỉ còn là một lời độc thoại mà sao nghe ra thủ thỉ như o ấp từng chữ một, làm như người kia đâu đó ... vẫn kề bên. Tôi mong ước làm sao cho em còn nhớ lại. Những ngày hạnh phúc khi chúng ta sống bên nhau. Những ngày tháng đó, đời đẹp biết bao nhiêu. Và mặt trời ấm áp hơn bây giờ rất nhiều

**Oh, je voudrais tant que tu te souviennes,
Des jours heureux quand nous étions amis,
Dans ce temps-là, la vie était plus belle,
Et le soleil plus brûlant qu'aujourd'hui.
Les feuilles mortes se ramassent à la pelle,
Tu vois, je n'ai pas oublié...
Les feuilles mortes se ramassent à la pelle,
Les souvenirs et les regrets aussi
Et le vent du nord les emporte
Dans la nuit froide de l'oubli.
Tu vois, je n'ai pas oublié
La chanson que tu me chantais.**

Rồi cả dàn nhạc trở lên quán quýt theo tiếng kèn đồng náo nức đưa đẩy cho tiếng hát vụt ra, bộc bạch từng nỗi xót xa ...

**C'est une chanson qui nous ressemble
Toi, tu m'aimais et je t'aimais**

Tiếng hát so đo từng lời, kể lể từng chữ như muốn phanh phui từng nghĩa, mơn trớn như hơi thở nồng nàn mà âm vọng lại nặng nặng như bàn tay gầy, thô, ve vuốt lên miệng một vết thương chưa lành, ve vuốt mà làm đau râm ran theo từng ngón võ vè. Tiếng hát lặng lẽ bay đi, tiếng buồn dội lại đè nặng lên lồng ngực, ray rứt như tiếng nứt rạn của mặt băng dưới sức ép của thời tiết đổi mùa. Nhịp slow chậm, trì trệ như ngày tháng mỗi mòn dẫm đau lên những đợi chờ đã vô vọng ...

Mais la vie sépare ceux qui s'aiment

Nhưng rồi cuộc đời chia cách những người yêu nhau
Tout doucement, sans faire de bruit
Lặng lẽ chẳng để lại một tiếng vang

Nghe như một tiếng thở dài hơn là một điều than oán. Chỉ là một tiếng thở dài.
Rất lặng lẽ. Không một trách móc. Không một oán hờn.

Et la mer efface sur le sable
Les pas des amants désunis.

Và rồi biển cả xóa dần những dấu chân trên cát của những cặp tình nhân bị tách đôi.

Có phải đã xa rồi, xa lắm rồi, ngày tháng đó, mùa hè ấm, góc phố xưa, đêm lễ hội gần tàn, ly rượu cuối ngày ngoài hiên một quán thừa khách, nghiêng đầu bụm tay che gió thấp thêm điều thuốc, vừa khi ngẩng lên, bất chợt, một thoáng hiện... Ai kia. Bỗng dưng trăm dấu nhớ. Tim hụt nhịp. Dáng nữ kiêu sa. Mái tóc rối gió vẫn nguyên đường ngôi chệch lệch. Tia nhìn lặng mà lao xao réo gọi. Ở hai con mắt vốn đã xoắn xang, bây giờ se thắt thêm mấy dấu chân chim đã mỏi. Ở .. ở ... có phải là ... ? Ồ ! Em ! Rồi vòng tay siết vội. Phút chốc, hương mùa yêu cũ. Tiếng cười nhẹ trên đôi môi đã thiếu phụ. Khóe mắt rướm rướm hồ như đọng một thoáng sương đêm. Rồi bỗng nhiên hiện tại nhòa đi. Rồi cả một quá khứ bỗng ùa về... Mấy chục năm trời biệt dạng. Một tích tắc, nguyên vẹn như thuở... ngày xưa.

Như vậy đó chúng ta gặp lại. Bất ngờ như mọi thứ tình cờ. Đem còn lại toàn dấu tích.

Hai mươi lăm năm bỗng như chớp mắt. Tình yêu trở ngược mạnh như cơn gió dữ, thổi tan hết mọi ngại ngần.

Và rồi... nụ hôn không kèm giữ dưới chân bức tường đá, cũ từ đã trăm năm. Quá khứ trùng vây. Tương lai bất định. Mặc kệ. Ôi nụ hôn mang đôi cánh thiên thần đưa người ta vượt cõi trần gian tù ngục. Phút chốc mà thiên thu. Phút chốc thành định mệnh.

Ờ, tôi nghĩ em còn nhớ. Dù bây giờ chúng ta đã xa nhau như hai tinh cầu thất lạc. Xa đến nỗi khoảng cách không tính được bằng lời. Dù vậy làm sao mà quên được hả em. Những giây phút mà người ta chỉ sống một lần, trong một đời. Làm sao quên được em, dù trí nhớ là thói quen bạc bẽo nhất của con người. Năm ba năm, mười mười năm, rồi bây giờ, những ngày tháng cuối, tôi vẫn còn nhớ. Dù như những chiếc lá khô rụng lá tả đã được xúc đi từng bụn. Kể cả những kỷ niệm và ngay cả những hồi tiếc đã bị thời gian cuốn đi rồi lấp kín trong bóng tối thăm thẳm của lãng quên. Tôi nghĩ em vẫn còn nhớ. Cũng như tôi.

Mùa hè năm đó. **Oh, je voudrais tant que tu te souviennes.** Cả một thế giới mênh mông bỗng thu nhỏ lại. Giờ giấc nhập nhằng không còn định được bằng dấu mốc của thời gian. Mặt trời mặt trăng sông nước núi non góc đường ngõ phố, mọi thứ trở nên thừa thãi. Chúng ta có cần đến đâu. Hoa lá cỏ cây dù đương lúc mãn khai cũng không còn sức quyến dụ. Mùa hè năm đó. Khi chúng ta có nhau.

Khi chúng ta bên nhau. Sau hai mươi lăm năm bật tung tấm tích. Mùa hè đó. Thời tiết mùa màng đã vì chúng ta mà rạn vỡ. Những lọn nắng vàng cứ tha thiết vờn lên mái tóc em ngoan. Những ngọn gió ấm từ phía nam thổi tới ve vuốt hoài hai bờ vai bỏ hờ. Trong tay tôi, em phó mặc mọi điều. Trong nhau, chúng ta quên hết mọi thứ. Chiến tranh. Nghề nghiệp. Bốn phận. Trách nhiệm. Giáo điều. Hết thấy mọi thứ đã kéo dạt chúng ta ra hai phía suốt hai mươi lăm năm đằng đẵng. Chỉ còn tôi. Chỉ còn em. Chỉ còn chúng ta. Ôi mùa hè năm ấy.

**Des jours heureux quand nous étions amis,
Dans ce temps là, la vie était plus belle,**

.....
**Nous vivions, tous les deux ensemble,
Toi qui m'aimais, moi qui t'aimais.**

Với nhau mọi thứ đều trở nên tuyệt vời. Em nhớ không. Có phải khi hạnh phúc người ta trở nên dễ tánh. Có nhau, người ta có cần gì hơn nữa đâu. Ngay cả miếng bánh chiên ăn vội bên lề đường. Ngay cả ngụm cà phê bán trong ly giấy, tay cầm, tay quàng lưng nhau vừa đi vừa uống, len lách qua đám đông mỗi bận xuống phố. Ngay cả căn phòng khách sạn nhỏ xíu như cái tổ chim tìm mượn vội vàng, khi trời hửng sáng bữa gặp lại, sau gần một đêm thức trắng đưa nhau lội lang thang qua những đường phố vắng tanh. Kể lể. Phân trần. Nhưng có cần đâu. Trong tận cùng cái góc kín nhất của lòng nhau, đã có bao giờ chúng ta mất nhau. Suốt đoạn trường đó. Bởi vậy khi gặp lại, hạnh phúc như chút bọt bèo vớt vát được sau cơn hồng thủy thành ra giản dị biết bao nhiêu. Giản dị đến độ nhỏ nhoi, đến gần như vô nghĩa. Chỉ cần sự có mặt của nhau đã là nguồn cơn hạnh phúc. Mùa hè đó, mọi thứ trở nên hoàn hảo. Ngay cả mặt trời dường như ấm hơn mọi khi. Làm sao không ấm hơn khi tình yêu luôn là ngọn lửa hừng hực, đốt cháy da thịt người trong suốt cuộc yêu đương.

Et le soleil plus brûlant qu'aujourd'hui

Em nghĩ coi. Có phải những câu hát đã nói giùm ta như vậy.

Làm sao quên hả em. Người đã yêu tôi thắm kín thời con gái, từ hai mươi lăm năm trước.

Làm sao biết được, thoáng yêu rồi... rồi mất biệt nhau luôn.

Dòng đời trôi xa. Em lưu lạc đâu đâu. Tôi xô dạt phương nào. Ai biết được. Vậy rồi, đừng không, chúng ta gặp lại nhau.

Thử hỏi, trong suốt khoảng thời gian thăm thẳm đó, có lần nào nghe ngóng được chút thăm hơi. Vậy mà gặp lại rồi, y như mới hôm qua hôm kia. Y như 4 giờ sáng bữa mới vào xuân, chuyến xe liên tỉnh, đèn ngoại ô vàng không giấu được nét hốt hoảng trong mắt nhìn bỗng dừng thất lạc, bàn tay níu không muốn rời như dự cảm một hiểm họa chực chờ, buổi sáng em đưa tôi về quê. Rồi tai ương ụp xuống. Rồi quốc lộ bị cắt đứt. Rồi tù tội. Rồi biển xa. Rồi thôi. Rồi thôi. Dẫu vậy làm sao người ta cắt đứt được một thứ không thể cắt đứt. Sau hai mươi lăm năm. Mọi thứ vụt nổi lại như chưa từng bị đứt rời.

Dù hai mươi lăm năm có ngắn đâu em. Hai mươi lăm năm dài lắm, dài đằng đẵng. Dài đến nỗi em đã là thiếu phụ. Nghĩ cho cùng hai chữ thiếu phụ buồn lắm em. Tôi có muốn nghĩ tới đâu mà rồi cứ phải đắn đo, mỗi lượt gặp nhau.

Trong tình yêu, có chi mà trách cứ. Người ta tìm đến nhau, đâu có ai mời gọi ai, đâu có ai kéo níu ai. Trong tình yêu, người ta tìm đến nhau rất tình cờ. Tình cờ như hằng hà sa số lần gặp gỡ trong cõi đời nghìn muôn vạn nẻo này. Rồi người ta xa nhau. Cũng tình cờ như hằng hà sa số chuyện đổ vỡ kể từ khi người ta biết yêu nhau.

Làm sao người ta dự đoán được sẽ gặp nhau, rồi yêu nhau, rồi xa nhau... buổi sáng mai, lúc chiều xuống, giữa khuya hôm... đầu mùa xuân, bữa cuối thu hay ngay giữa ngày đông mà ai cũng cần một vòng tay ấm...

Tất cả rồi chỉ là trò chơi của định mệnh. Và con người, con người rồi ra chỉ là những chiếc lá rơi trong vòng xoáy của cơn gió vô tình...

Mặc kệ những hẹn thề hay bội ước, bất kể sắt son hay ruộng rẫy, cho dù thắm thiết hay lạt lẽo, rồi hạnh phúc hay khổ đau, tất cả, tất cả cũng chỉ là hai mặt của một đồng tiền đang quay tròn, quay tròn hết sức mình. Sấp. Ngửa. Sẽ đến lúc, một lúc nào đó, vòng quay phải ngừng lại. Và tất cả, những người yêu nhau, và tôi và em, ai có phần nấy ...

Dẫu vậy, em thấy đó, làm sao tôi có thể quên...

Tu vois je n'ai pas oublié.

(dù như) vô số những chiếc lá chết được xúc đổ đi,

Les feuilles mortes se ramassent à la pelle,

những kỷ niệm yêu dấu của chúng ta, ngay cho dù là những tiếc nuối

Les souvenirs et les regrets aussi,

cũng sẽ bị gió từ phương bắc thổi về cuốn đi

Et le vent du nord les emporte,

chôn kín hết vào bóng tối lạnh lùng của quên lãng

Dans la nuit froide de l'oubli.

Vâng, tôi có quên đâu. Nhưng dẫu vậy, tôi có giữ lại được gì khi đời sống như biển lạ. Và những tình cờ như những con sóng vô tình cứ vỗ vật vờ lên bờ bãi đời ta. Mọi thứ rồi chỉ là bọt bèo trôi tấp theo đẩy đưa bất định của dòng đời miên viễn... không khởi đầu cũng chẳng chung cuộc. Ai nói được sẽ ra sao... ngày sau ! Bởi vậy oán trách gì nhau khi hạnh phúc đã chứa sẵn mầm thiên tai. Trong tái ngộ đã hiển hiện lần ly biệt. Đã có lần Nguyễn Đình Toàn và Vũ Thành An nhắc nhở... ngày thần tiên em bước lên ngôi, đã nghe son vàng tả tơi... Tại chúng ta quàng vai đùn đẩy nhau vào khu vườn cấm ... Ôi những cánh dơi mù lòa ... đáng thương. Và đáng trách ? Không, tại sao ... Tại sao oán trách khi yêu đương đã là viên đá mà lời sấm rủa đã bắt Sisyphé phải lăn lên tới chót đỉnh trong khi cái chỗ của nó là ở dưới chân núi. Bởi vậy khổ dịch của Sisyphé có phải là số phận của những tình nhân yêu thương nhau trong tuyệt vọng. Như...

tôi và em. Không gặp. Đờì có gì vui. Gặp. Đờì như nhấp chút rượu thơm rồi dư vị đắng chát cặn lại không thòì. Nhịp đờì nặng thê thiết như một đứờng khức được phát ra từ một đứờng hát cũ được quay đi quay lại. Đã dặn em đờng chờ đờng đợì. Nhưng sao vẫn cứ chờ cứ đợì. Đã nhắc tôi đờng đợì. Nhưng sao vẫn cứ đợì cứ chờ. Ồi những cánh dơi mù lòa ... Bởi vậy, gặp lại rồi, rồi lại phải xa nhau. Xa nhau mãi. Mãi mãi.

Tu vois, je n'ai pas oublié,

Em thấy đó, tôi đầù có quên

La chanson que tu me chantais...

Bài ca em đã hát cho tôi nghe

C'est une chanson, qui nous ressemble,

Khức hát giống hệt như chúng ta

Toi qui m'aimais, moi qui t'aimais.

Em, người đã yêu tôi, và tôi, đã yêu em

Nous vivions, tous les deux ensemble,

Chúng ta, cả hai chỉ là một

Dẫu vậy em thấy đó, tôi có quên đầù. Những gặp gỡ len lách. Những hẹn hò tránh né. Những kỷ niệì. Bài hát lần nào em đã ru tôi giữa gối chăn xô lệch. Thần tiên gảy cánh đêm xuân. Bước lạc sa xuống trần. Thành tình nhân đứng giữa trời không. Khóc mộng thiên đường. Câu thơ nào tôi đã viết lên bóng tối từng trang thương nhớ sau những ngụm rượu đắng từng đêm. Ta sẽ chờ nhau giữa mịt mù. Khi ngày mất tích đêm thất tung. Khi năm khánh kiệt đờì tuyết tận. Em bỏ tát khóc lệ bao dung. Và còn bao nhiêu trang chữ chưa bao giờ viết ra. Mà làm sao viết ra cho hết, nỗi lòng tôi, tâm sự em. Tình yêu trễ muộn của chúng ta. Dù ngay từ lần đầù tiên gặp lại, làm sao chúng ta không biết, con đường chúng ta đi sẽ là con đường khổ nạn. Và em, em sẽ là người mang đờì vòng gai. Con đường em đi sỏi đá, đờì Golgotha dốc ngược, chân trần, em dang thân gánh tội để đền tôi. Làm sao đây em, làm sao nói được hết, uẩn khức em, oan nghiệt tôi. Đờì bủa vây giữa trùng trùng oan trái. Và chúng ta, ôi những cánh dơi mù, bay chập choạng giữa mịt mù cạm bẫy. Hạnh phúc giương tay đón gọi rồi xô giạt người tới phủ phàng. Hạnh phúc rót mời từng ly rượu ngọt pha đậm cường toan. Rượu càng nhấp càng say, độc được càng ngấm. Từng ngày qua, từng đêm tới. Mỗi một ngụm tình là một tự hủy. Càng lúc chúng ta càng hốt hoảng khi tình yêu và cuộc đờì như hai mặt của một lờì chúc dữ. Người ta chỉ được chọn lựa một trong hai. Không bao giờ được cả đờì. Đó có phải là thân phận bất toàn của chúng ta, con vật người trần trụi và hèn mọn trước quyền lực của siêu nhiên... Em thấy đó. Tình yêu của chúng ta, thứ của cải vô giá của chúng ta, có đắng gì đầù so với sức tàn phá mãnh liệt của thời gian, ép uổng của đứnh mệnh, xô đẩy bất chấp bởi những tình cờ chẳng ai ngờ được. Chúng ta sống chết, thù hận hay yêu đượng, hạnh phúc hay đau khổ cho đến gặp gỡ hay biệt ly... cũng chỉ là cười khóc múa may như những hình nhân vô tích sự. Mình có quyết đứnh được gì cho số phận của mình đầù. Tôi. Em. Đã có ai chờ đợì ai như chúng ta đã chờ đợì nhau. Đã có ai tặng cho nhau nỗi đắng say, niềm quýn luyến... và nhất là tiếng

cười lạnh lạnh của tuổi trẻ tìm lại được từ sau những mắt mát vì thời cuộc như chúng ta đã tặng cho nhau. Vậy mà, em ơi, rồi cũng có mấy ai được may mắn như gã Thôi Giao trong tích xưa. Hầu môn nhất nhập thâm như hải. Tòng thử Tiêu Lang thị lộ nhân. Có phải đã một lần bước chệch khỏi đời nhau là mãi mãi như hai tinh cầu đã bay lệch vào hai hướng khác nhau. Chuyện sum hợp chẳng qua chỉ là một thứ huyền thoại để tự vỗ về của những tâm hồn đã hơn một lần tuyệt vọng. Mùa hè năm đó qua đi, dòng đời quay trở lại cái vòng quay bất tuyệt của nó. Và chúng ta, chúng ta như hai viên sỏi bọt bèo bị bắn văng ra hai hướng bởi cái sức ly tâm tàn nhẫn của đời sống với mọi thứ định chế từ đã ngàn đời. Tội nghiệp em. Tội nghiệp tôi. Chúng ta yêu quý nhau biết bao nhiêu. Chúng ta mê đắm nhau biết bao nhiêu. Vậy mà ...

Toi qui m'aimais, moi qui t'aimais.

Cuộc đời cắt chúng ta ra làm hai mảnh, ném đi hai ngã không chút nương tay. Cuộc đời xô chúng ta ra hai hướng chẳng thềm chút ngó ngang. Chia đôi một cặp tình nhân đắm đuối như phủi một hạt bụi văng vắt chẳng làm cau một nét mày.

**Et la vie sépare ceux qui s'aiment,
Tout doucement, sans faire de bruit.**

Đành đoạn.

Nghe lại đi em, một lần nữa, đoạn cuối của bài nhạc, tiếng kèn đồng vút lên rồi chúi xuống thê thiết, như muốn chìm sâu hết mọi dấu tích tình nhân vào mớ dư âm đang dần dần lịm tắt. Mọi dấu vết, kể cả những kỷ niệm cho dù nhạt nhẽo nhất vẫn không thoát khỏi những lượn sóng thời gian xô dạt vào quên lãng... Như sóng biển cứ xóa hoài những vết chân trên cát, những dấu chân sóng đôi đã diu nhau qua đó, một lần nào ...

**Et la mer efface sur le sable,
Les pas des amants désunis.**

Rồi còn lại gì, còn lại gì đâu, những mắt rử môi mồi, những ngọt lời đẹp ý, những nhắc nhở nôn nao, những đổi trao tha thiết, những đáp đối đèn bù, và ... và những tay quíu chân kèm khi đêm mê đắm vỡ òa hạnh phúc ...

Còn gì đâu ... có còn lại gì đâu ...

Dẫu vậy, như đã tự hứa với chính mình, tôi sẽ giữ mãi trong tôi, dù chỉ là những hình ảnh, dù chỉ là những vang bóng của mùa hè năm ấy, khi tay trong tay, chúng ta đi những bước thênh thang ngay trên con đường thập giá, giữa những nguyên rủa của số mệnh và bây giờ giữa những tang thương sót lại sau những mắt mát không thể nào, không có gì, bù đắp lại được.

Nhen em, lời tôi kể lẽ nghe ra như một tiếng thở dài hơn là một điều than oán. Như chính bài hát cũ. Chỉ là một tiếng thở dài. Rất lặng lẽ. Không một trách móc. Chẳng một oán hờn.

.....

Em biết không, câu kết của bài thơ, dù không được nhắc đến trong bài hát, vẫn là một lời hứa, dù chỉ là ... hứa với chính mình

Et la chanson que tu chantais

Toujours, toujours je l'entendrai !

Và bài ca em đã hát cho tôi nghe lần nào, tôi vẫn còn nhớ...

... như mới hôm qua, hôm kia ...

... như mùa hè rồi ... như mùa hè sắp tới ...

Cao Vi.khanh

* Bút tích của JACQUES PRÉVERT

* từ đó đến nay, bài hát đã được trình diễn hơn 600 cách thức khác nhau. Bài nhắc ở đây là phiên khúc do Yves Montands hát từ những năm 50